

Розробники: Заверуха Олена Леонідівна, кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри академічного та естрадного вокалу; Сухомлінова Тетяна Петрівна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри академічного та естрадного вокалу.

Викладачі кафедри академічного та естрадного вокалу: Світайло Світлана Валеріївна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри; Савченко Юлія Олександрівна, викладач кафедри.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри академічного та естрадного вокалу

Протокол від 28. 08. 2023 року №9

Завідувач кафедри _____ Олена ЗАВЕРУХА
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми
(керівником проектної групи)

_____.____.2023 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проектної групи) _____ Наталія СВИРИДЕНКО
(підпис)

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проектної групи) _____ Віктор СПОДАРЕНКО
(підпис)

Робочу програму перевірено

_____.____.2023 р.

Заступник декана _____ Інна ТКАЧЕНКО

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол №__
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання		
	денна	заочна	
«Основи диригування»			
Вид дисципліни	<i>Основна</i>		-
Мова викладання, навчання та оцінювання	<i>українська</i>		-
Загальний обсяг кредитів/ годин	<i>5/150</i>		-
Курс	<i>1</i>		-
Семестр	<i>1</i>		-
Кількість змістових модулів за розподілом:	<i>1</i>		-
Обсяг кредитів	<i>1</i>		-
Обсяг годин, у тому числі:	<i>30</i>		-
Аудиторні	<i>14</i>		-
Модульний контроль	<i>2</i>		-
Семестровий контроль	-	-	-
Самостійна робота	<i>14</i>		-
Форма семестрового контролю	-	-	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є розвиток музично-естетичного інтелекту, формування умінь і навичок мистецтва диригування, роботи здобувача з партитурою, підготовка студентів до педагогічної та виконавської діяльності.

Курс «Основи диригування» охоплює широке коло видів музичної діяльності, зокрема: аналіз твору; вивчення нотного матеріалу; засвоєння партитури диригентом; створення чіткої виконавської концепції; виконання творів у різних жанрах. Основним аспектом дисципліни «Основи диригування» є осмислене формування виразної мімічно-мануальної техніки під час вивчення і виконання творів як найважливішого засобу комунікації із колективом і слухачем.

Завдання навчальної дисципліни:

- пробудити інтерес до українського та зарубіжного музичного мистецтва;
- ознайомити з розмаїттям форм та жанрів музики;
- виховати особистісні якості майбутнього диригента: виконавську волю, почуття відповідальності, творчу ініціативу, емоційність та артистизм;
- оволодіти мануальною технікою та диригентсько-виконавськими вміннями необхідними для проведення практичної роботи.
- засвоїти музично-теоретичні терміни і поняття, які необхідні під час роботи з партитурою;
- сприяти розвитку музичних здібностей (слух, пам'ять, відчуття ладу, гармонії, ритму, тембру, лічильно-дольової пульсації та внутрішньо-дольової пульсації, фразування);
- сформувати навички самостійної роботи над твором (вдосконалення диригентських навичок: свобода диригентського апарату, схеми диригування, функції рук, ауфтаки, зняття; здійснення аналізу нотного тексту партитури; розвиток диригентської волі, емоційності);
- виконувати навчально-творчі завдання в електронному навчальному курсі;
- оволодіти навчальним середовищем Moodle, яке необхідне для навчальної діяльності.

У результаті вивчення дисципліни «Основи диригування» у студента мають бути сформовані наступні компетентності:

Інтегральна компетентність

1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, педагогіки та виконавства, спрямованих на розвиток

здатності особистості до художньо-творчої самореалізації й культурного самовираження в сфері музичного мистецтва.

Загальні компетентності:

ЗК-1 Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-2 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК-3 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-5 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-6 Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК-7 Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК-8 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК-9 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-10 Здатність спілкуватися іноземною мовою

ЗК-11 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК-12 Здатність працювати автономно.

ЗК-13 Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

ЗК-14 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК-15 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК-16 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-17 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

Спеціальні (Фахові) компетентності:

СК-1 Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.

СК-2 Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.

СК-3 Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.

СК-4 Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.

- СК-5 Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.
- СК-6 Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.
- СК-7 Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності.
- СК-8 Здатність здійснювати диригентську діяльність.
- СК-9 Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.
- СК-10 Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій.
- СК-11 Здатність оперувати професійною термінологією.
- СК-12 Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.
- СК-13 Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.
- СК-14 Здатність демонструвати базові навички ділових
- СК-17 Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.
- СК-18 Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

3. Програмні результати навчання

РН-1 Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом на належному фаховому рівні під час виконавської діяльності.

РН-2 Володіти методами та навичками оркестрової та ансамблевої гри, репетиційної роботи та концертних виступів.

РН-4 Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.

РН-5 Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.

РН-8 Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

РН-10 Володіти базовими знаннями, практичними навичками організаційної та творчої роботи з ансамблевим колективом.

РН-12 Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

РН-16 Виявляти розуміння фінансово-адміністративних принципів організації мистецьких заходів, закладів культури та музичної освіти.

Відповідно до навчального плану диригентські вміння та навички формуються на індивідуальних заняттях у класі та самостійній роботі. Індивідуальна програма для навчання студента формується викладачем з диригування у вигляді робочого плану в якому враховуються природні музичні здібності студента, його особистісні психофізіологічні особливості, рівень базової музичної освіти та інтелект.

За умови дистанційної форми навчання проведення занять відбуватиметься на платформах Hangouts meet, Zoom та навчальній платформі Moodle (електронний навчальний курс «Основи диригування»).

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів, тем	Розподіл годин між видами робіт						
	Усього	Аудиторні					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Індивідуальні	Лабораторні	
Змістовий модуль 1.							
Тема 1. Структура та зміст курсу «Основи диригування». Диригентський апарат і його постава	6	-	-	-	3	-	3
Тема 2. Схеми диригування (прості, складні)	8				4		4
Тема 3. Функції рук (правої і лівої руки) Позиції диригування	6				3		3
Тема 4. Ауфтакт, зняття та їх різновиди	8				4		4
Модульний контроль.	2						
Семестровий контроль.	-						
Разом	30				14		14
Усього	30	-	-	-	14	-	14

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Тема 1. Структура та зміст курсу «Основи диригування». Диригентський апарат і його постава.

Введення в предмет. Складові диригентського апарату та їх значення при диригуванні. Правила диригентської постави. Положення корпусу, голови, рук, ніг. Диригування і тактування.

Тема 2. Схеми диригування (прості, складні).

Диригування розмірів: 2/4, 3/4, 4/4. Вправи для оволодіння практичними навичками диригування.

Тема 3. Функції рук (правої і лівої руки). Позиції диригування.

Функції рук для звернення до колективу виконавців (хор, оркестр, солісти, партія супроводу). Особливості використання позицій рук в залежності від звучання провідної партії, чоловічої чи жіночої групи виконавців, динаміки, руху мелодичної лінії.

Тема 4. Ауфтакт, зняття та їх різновиди.

Визначення ауфтакту й зняття та їх значення в колективному виконанні. Різновиди ауфтактів (повний, неповний, початковий, міждольовий, подріблений, зариманий, комбінований, складний, контрастний, фразеологічний, скорочений). Вправи на напрацювання навичків різних видів ауфтактів. Ауфтаки і зняття в різні долі такту. Вправи на відпрацювання показу ауфтактів і знять в різних схемах, на різні долі такту. Проблема «точки» в диригентському жесті.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Змістовий модуль 1	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	-	-	-
Відвідування семінарських занять	-	-	-
Відвідування індивідуальних занять	1	14	14
Робота на семінарському занятті	-		
Робота на індивідуальному занятті	10	14	140
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	-	-	-
Виконання завдань до самостійної роботи	5	4	20
Виконання модульної роботи	25	1	25
Виконання ІНДЗ	-	-	-
	Разом		199
Максимальна кількість балів за Змістовий модуль I – 199			
Розрахунок коефіцієнта: –			

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Зміст завдання	Критерії оцінювання
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.	
Продемонструвати володіння правильною диригентською поставою (положення корпусу, ніг, рук, кисті, голови)	1. чітка диригентська постава (2 б.) 2. округлена кисть чіткий показ різних диригентських позицій та планів (1 б.). 3. стійке положення корпусу (1 б.). 4. погляд, спрямований на уявний колектив (1 б.).
Продемонструвати володіння схемами диригування (простих, складних)	точний показ диригентських схем 2/4, 3/4, 4/4 (5 б.).
Продемонструвати вміння диференціювати функції рук у показі вступу різних груп виконавців (хор, оркестр, солісти, партія супроводу) та володіння навичкою показу різних диригентських позицій	1. диференціація функцій рук (3 б.); 2. точність показу позицій у диригуванні (2 б.)
Засвідчити навички показу ауфтактів і знять у різні долі такту	чіткий показ ауфтактів і знять (5 б.)

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль проводиться у формі практичного завдання, опанованого студентами впродовж семестру.

№	Модульна контрольна робота 1	Критерії оцінювання	Бали
Змістовий модуль 1.			
1.	Засвоєння тематичного матеріалу за темами Змістового модулю 1.	Демонстрація теоретичних знань, вживання професійної термінології повний обсяг виконання завдання	5
2.	Диригування схеми у розмірі 2/4	Точність жестів, відповідність схемі	5
3.	Диригування схеми у розмірі 3/4	Точність жестів, відповідність схемі	5

4.	Диригування схеми у розмірі 4/4	Точність жестів, відповідність схемі	5
5.	Володіння позиціями у диригуванні діапазонами, різновидами ауфтактів	Точність виконання	5
Максимальна кількість балів			25

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.
Не передбачено.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю.
Не передбачено у зв'язку зі специфікою даної навчальної дисципліни.

Рекомендований репертуар:

1. Михайло Вербицький «Заповіт»
2. Микола Лисенко «Барвінок цвів»
3. Денис Січинський «Лічу в неволі». *Кантата*
4. Генрик Топольницький «Хустина». *Музична редакція Станіслава Людкевича*
5. Філарет Колесса «Якби мені черевики»
6. Гнат Хоткевич «Ой діброво – темний гаю»
7. Станіслав Людкевич «Косар» (Понад полем іде...) (З циклу «В казематі»)
8. Богдан Вахнянин «Дума» (З поеми «Невольник»)
9. Ярослав Барнич «Світе тихий» (З поезії «Розрита могила»)
10. Яків Файнтух «Закувала зозуленька»
11. Григорій Верьовка «Не щибече соловейко». *З поеми-кантати «Тополя»*
12. Віктор Косенко «Реве та стогне Дніпр широкий» (З балади «Причинна»)
13. Федір Надененко «Гімн черничий»
14. Юлій Мейтус «А мій батько орандар» (Пісня Кобзаря з поеми «Гайдамаки»)
15. Василь Уманець «По діброві вітер виє» (З балади «Тополя»)
16. Костянтин Семенов «Доле, де ти?» (З поезії «Минають дні, минають ночі...»)
17. Яків Орлов «Бандуристе, орле сизий» (З поезії «Н. Маркевичу»)
18. Валентин Ізотов «Було колись» (З поеми «Іван Підкова»)

19. Богдана Фільц «Зацвіла в долині червона калина»
20. Григорій Левченко «Од села до села» (Пісня Кобзаря з поеми «Гайдамаки»)
21. Віктор Власов «Чи ми ще зійдемося знову? » (З циклу «В казематі»)
22. Василь Гайдук «Минають дні... » *Кантата-поема*
23. Іван Зажитко «Дума про Богдана» (З творів: «Гоголю», «І мертвим, і живим...»)
24. Омелян Шпачинський «За байраком байрак» (З циклу «В казематі»)
25. Андрій Плішка «Учітеся, брати мої» (З поеми «І мертвим, і живим...»)
26. Юрій Алжнєв «Ще треті півні...». *Концерт-диптих для хору та ударних*
27. Людмила Бражнікова «Зоре моя вечірняя» (З поеми «Княжна»)
28. Віктор Рева «Орися ж ти, моя ниво» (З поезії «Не нарікаю я на Бога»)
29. Мирослав Волинський «Благословенная в женах» (З поеми «Неофіти»)
30. Богдан Кривопуст «Попрощалось ясне Сонце з чорною Землею» (З поезії «Сон» («Гори мої високії...»)). *З ораторії на вірші Тараса Шевченка в п'яти частинах.*
31. Бріттен Б. «Гімн Діві».
32. Гендель Ф. *Freiheitschor* з ораторії «*Jozerph*».
33. Моцарт В.А. хор «*Giovani liete*» з опери «Весілля Фігаро».
34. Audrey Snyder «*Kyrie eleison*».
35. Раттер Дж. «*Look at the world*».

6.6. Шкала відповідності оцінок

	Оцінка у балах	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
A	90 - 100	Відмінно – відмінний рівень знань в межах обов’язкового матеріалу, з можливими незначними помилками. Глибоке і повне опанування змісту навчального матеріалу, в якому студент легко орієнтується, володіє понятійним апаратом, здатний пов’язувати теорію з практикою та вирішувати практичні завдання, висловлювати і обґрунтовувати свої судження.
B	82 - 89	Дуже добре – достатньо високий рівень знань в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих помилок. Повне засвоєння навчального матеріалу, володіння понятійним апаратом, орієнтування у вивченому матеріалі, свідоме використання знань для вирішення практичних завдань з деякими похибками.
C	75 -81	Добре – добрий рівень знань з незначною кількістю помилок. Засвоєний навчальний матеріал, володіння понятійним апаратом, орієнтування у вивченому матеріалі, свідоме використання знань для вирішення практичних завдань із суттєвими помилками.
D	67 - 74	Задовільно – посередній рівень знань із значною кількістю недоліків. Знання та розуміння основних положень навчального матеріалу, але студент допускає неточності у визначенні понять. При використанні знань для вирішення практичних завдань, не вміє доказово обґрунтовувати свої судження.
E	60 – 66	Достатньо – мінімально допустимий рівень знань. Не повне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії.
FX	35 – 59	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання. Студент має розрізнені, безсистемні знання, допускається помилок у визначенні понять, хаотично і невпевнено викладає свою думку, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань.
F	1 – 34	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань, що вимагає повторного вивчення дисципліни.

7. Навчально-методична карта дисципліни «Основи диригування»
Разом: 30 год., індивідуальні – 14 год., МКР – 2 год., самостійні – 14 год.

Змістові модулі	Змістовий модуль I			
Кількість балів за модуль	199			
Назва індивідуальних занять	Тема 1. Структура та зміст курсу «Основи диригування». Диригентський апарат і його постава	Тема 2. Схеми диригування (прості, складні)	Тема 3. Функції рук (правої і лівої руки). Позиції диригування.	Тема 4. Ауфтакт, зняття та їх різновиди.
Кількість балів	$(10+1)*3=33$	$(10+1)*4=44$	$(10+1)*3=33$	$(10+1)*4=44$
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види поточного контролю	МКР			
Кількість балів	25			
Разом	199			

8. Рекомендована література

Основна (базова):

1. Димченко С. С. Диригування (Методика викладання): навчальний посібник. Ч. II. Рівне : РДК, 1997. 141 с.
2. Колесса М. Основи техніки диригування. К.: Муз. Україна, 1973. Видання 2. 208 с.[Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://listid.ru/item/544824.html>.
3. Кириленко Я. О. Теоретичні та практичні засади диригентської підготовки: навчальний посібник / Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020. – 108 с.
https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/32744/1/Y_Kyrylenko_Posibnik_2020_IM.pdf
4. Кофман Р. Виховання диригента: психологічні особливості. К. : Музична Україна, 1986. 40 с.
5. Питання диригентської майстерності. / Упорядник М. Канерштейн. Київ: Музична Україна, 1980. 284 с.

Додаткова:

1. Грудська Н.О. Пісенний віночок : [Збірник пісень для дітей початкової та середньої шкільної ланки]. Хмельницький: Навчально-виховний комплекс №10, 2022. 23 с. <https://naurok.com.ua/zbirnik-pisen-pisenniy-vinochok-2022-dlya-pochatkovo-ta-seredno-shkilno-lanki-313394.html>
2. Зеленецька І.О. Спасибі, музико, тобі: навчально-репертуарний посібник. Кам'янець-Подільський : Абетка, 2017. 176 с.
3. Комаровська О. А. Художньо обдарована особистість: сутність, реалії, розвиток : монографія. Івано-Франківськ : НАІР, 2014. 412 с.
4. Ляшко М.П. Мистецтво диригування як феномен музичної культури. С.35-44. http://xn--e1aajfpcds8ay4h.com.ua/files/scientific_conference/75/1/75-01_35-44.pdf
5. Петрик С. В. Диригентська техніка як важливий компонент мистецтва диригування [Електронний ресурс]. Культура України. 2012. Випуск 39. Режим доступу:
https://ic.ac.kharkov.ua/nauk_rob/nauk_vid/rio_old_2017/ku/kultura39/34.pdf
6. Пісенний Кобзар. Вибране. Київ: Просвіта. 2023. Том 4, 5 (Твори з інструментальним супроводом).
7. Пісенний Кобзар. Вибране. Київ: Просвіта. 2023. Том 6, 7. (Великі форми з симфонічним оркестром).

8. Український шкільний пісенник. Склав Й. Курочко. Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych. Warszawa, 1970. 184 s.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Kurochko_Yosyp/Ukrainskyi_shkilnyi_pisennyk.pdf?PHPSESSID=lgga9dgekbcuv93pojo6uhlsg6